

М. М. Іванік

Келовейський вік і ярус

КЕЛОВЕЙСЬКИЙ ВІК І ЯРУС (від назви с. Келовей у Великій Британії, де виділено й описано стратотип ярусу) – ранній вік пізньоюрської епохи юрського періоду та відклади, що утворилися в той час. Келовей. ярус (К. я.) встановлений 1849 франц. геологом А.-Д. д'Орбіні. Келовей. вік тривав 161,2–164,7 млн р. тому. Відповідно до Міжнар. стратигр. шкали К. я. поділяють на нижній, серед. і верх. під'яруси. Нижній містить амоніт. зони (знизу вгору) *Macrocephalites herveyi*, *Proplanulites koenigi*, *Sigaloceras calloviense*, серед. – *Kosmoceras jason* і *Erymnoceras coronatum*, верх. – *Pletoceras athleta* і *Quenstedtoceras lamberti*. В Україні відклади К. я. виявлені у Дніпров.-Донец. западині, Донбасі, Криму, Карпатах і Пн. Добруджі. Нижньокеловей. під'ярус Дніпров.-Донец. западини представлений темно-сірими піскуватими глинами, а на її окраїнах значну частину товщі складають піски та пісковики. Їхня потуж. невелика – 10–30 м. Серед середньо- та верхньокеловей. відкладів у центр. частині западини – зеленувато-сірі вапнисті глини, у пд.-зх. периферії – вапнисті пісковики та піски, а також подекуди – кременисті алевроліти, вапняки, глини. Потуж. відкладів серед. і верх. К. я. у Дніпров.-Донец. западині 20–50 м. У келовей. відкладах там зустрічаються багаті комплекси орган. решток – амоніти, белемніти, форамініфери, нанопланктон та ін. У Дніпров.-Донец. западині визначено практично всі амоніт. зони, що присутні у Міжнар. стратигр. шкалі. На пн.-зх. окраїнах Донбасу нижньокеловей. відклади фауністично недостатньо охарактеризовані, а середньо- і верхньокеловейські містять ті самі амоніт. зони, що й у Міжнар. стратигр. шкалі. У Криму К. я. найповніше представлений у сх. частині Крим. гір, де його відклади залягають на породах верхньобат. під'ярусу, їх поділяють на 3 під'яруси. Нижній складений глинами з проверстками мергелястих сидеритів і пісковиків. У відкладах цього під'ярусу виявлено численні рештки макро- та мікрофауни. Вони підтверджують вік цих відкладів. Потуж. нижнього під'ярусу в сх. частині Крим. гір від 100 до 350 м. У серед. під'ярусі переважають глини з проверстками ооліт. залізистих піскуватих вапняків і мергелів. Його вік підтверджує характер. комплекс амонітів. Потуж. 25–100 м. Відклади верхньокеловей. віку в сх. частині Крим. гір представлені глинами, часто вохристими, піскуватими, з проверстками пісковиків, шамозит. і органогенно-детритус. вапняків, сидерит. конкрецій, корал. біогерм. Там вони також містять характер. комплекс амонітів. Їхня потуж. 40–60 м. У Зх. Криму трапляються лише нижньокеловей. відклади у

складі єдиного комплексу бат-келовей. піщано-глинистих відкладів. У Карпатах і Передкарпатті келовей. відклади недостатньо фауністично охарактеризовані, їх часто виділяють як нерозчлен. келовей-оксфорд. вапняково-глинисті відклади. Серед келовей. відкладів Пн. Добруджі – пісковики, алевроліти, аргіліти, піщано-глинисті мергелі, органогенні вапняки. Див. також *Юрський період і юрська система, Мезозойська ера і група.*

Рекомендована література

1. Стратиграфія УРСР. Т. 7. Юра. К., 1969;
2. Стратиграфічні схеми фанерозою і докембрію України. К., 1993;
3. I. G. Ogg, G. Ogg, F. M. Gradstein. The Concise Geologic Time Scale. Cambridge, 2008.

Бібліографічний опис:

Келовейський вік і ярус / М. М. Іванік // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2012. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-11713>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).